

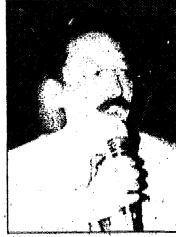

BİRLİK

Yeni Dünya Düzeni, Demokrasi ve Doğal Kaynaklarımız

TMMOB 'Demokrasi Kurultayı'nda yerel ve ulusal konuları görüştü:

Ayday: "Yeni dünya düzeni aldatmaca"

Doç. Dr. Can Ayday

►TMMOB Eskişehir İl Koordinasyon Kurulu tarafından düzenlenen 'Demokrasi Kurultayı'nda konuşan Jeolojik Mühendisler Odası Başkanı Doç. Dr. Can Ayday, yeni dünya düzeni anlayışının bir aldatmacadan ibaret olduğunu belirterek; bunun 'toplumdaki eşitsizliği artıracığını söyledi. 'Özelleştirme' konusunda konuşan Enerji Yapı Yol-Sen Şb Bşk. İnşaat Mühendisi İbrahim Akgün, özelleştirmeyi savunmanın, öncelikle bu kurumları işlevsiz hale getirdiğini söyledi. ► 4 de

TMMOB'nin kurultayında konular iyi, konuklar azdı.

NEDİR DEMOKRASİ?

"Demokrasi"* Yunanca'da halk iktidarı anlamına gelen bir sözcük tür. Genelde ise hükümet biçimi olarak;

1. Doğrudan Demokrasi adı verilen, karar alma hakkının tüm yurttaşlar tarafından doğrudan kullanıldığı hükümet biçimi,

2, Temsili demokrasi, yurttaşların karar alma hakkını onları temsil etmeleri için seçtikleri kişilere verdikleri bir hükümet biçimi, olarak ikiye ayrılır.

Ana Britannica'dan bakıldığında, bu bilgi kaynağında "demokrasi" toplumsal ve ekonomik farklılıkları, özellikle de özel mülkiyetin eşitsiz dağılımından doğan farklılıkları en aza indirmeye yönelik bir siyasal ya da toplumsal sistem olarak tanımlanmaktadır*

İlk örneklerini Yunanistan'da ve Roma'da görssek de demokrasinin ortaya çıkması 1600 ü yıllarda Avrupa'da olmuştur, Feodal yaşama karşı örgütlenen gruplar İngiltere'de ve daha sonra Fransa'da feodalizme karşı burjuva devrimini gerçekleştirmişler ve bir anlamda ülkelerinde burjuva demokrasisini

oluşturmuşlardır. Bu ülkelerde oluşmuş parlamentolar günümüze kadar ülkelerinde kendi koşullarına göre demokrasileri yaşatmışlardır. Burada unutulmaması gereken durum, zamanında feodalizme karşı mücadelede devrimci bir sıfat taşıyan bazı gruplar, devrim başarıya ulaştıktan sonra devrim karşıtı bir tutum içine girmişler ve demokrasi karşıtı bir görev üstlenmişlerdir. Bunun en güzel örnekleri yine İngiltere'de ve Fransa'da gözlenmiştir. Türkiye için de bu senaryo aynı şekilde gerçekleşmiştir. Osmanlı ve onun yanında olan yabancı devletlere karşı verilen Kurtuluş Savaşı sonrasında ülkenin çıkarları açısından demokratik olan parlamento daha sonra yön değiştirmiş ve bazı gerici güçlerin etkisi altında kalarak günümüze kadar gelmiştir.

Sonuçta, ülkemizde demokrasinin kurallarının tam olarak işlemediği, bu işleminin parlamentoya yansıdığı, hatta son bir yıl içinde gözlenen ve yaşanan olayların sonucunda ülkedeki demokrasinin işlemediği nedenlerinden birinin parlamentodan kaynaklandığı söylenebilir.

Can AYDAY

Jeoloji Yüksek Mühendisi

Demokrasinin bizim gibi ülkelerde tam olarak halkın yararına işlememesinin nedenleri ve son zamanların moda sözcüğü "Yeni Dünya Düzeni" ile olan ilişkisi incelendiğinde birbirine zıt iki görüş ortaya çıkmaktadır.

Bunlardan birincisi, YDD'nin demokrasilere güç verdiği» güçlendirdiği, ülkede yaşayan insanların daha demokratik kurallara uyarak yaşayacakları savıdır,

Diğeri ise, bunun tam tersi olan YDD'nin bir ülkeye refah getirdiği ve demokrasinin kurallarını zedelediği, daha doğrusu o ülkede yaşayan sınırlı sayıda kişiye tam demokrasi tanıdığı, ülkenin büyük çoğunluğuna ise yıllar boyu mücadele sonucunda kazandıkları sınırlı sayıda sosyal hakları bile çok gördüğü şeklindedir.

YDDNEBİR?

"YDD nedir?" YDD yeni bir kavram mı? Yeni bir olgu mü? Yoksa eski bir hikayenin yeni düzenlemesi mi?. Bilindiği gibi son yıllarda 1950'li yılların filimlerinin yeni yıldızlarla ve yeni teknikler ve bilgisayar olanakları kullanılarak ama konunun aslına sadık kalınarak dünya piyasasına sürülmesi oldukça geçerli bir ticaret alanı oluşturmuştur. Yoksa YDD bunun gibi bir şey mi?

"Yeni Dünya Düzeni veya Globalleşme", dünyanın bütünleşmesi, hep birlikte yaşama, paylaşma gibi hepimize çok sevecen kelimelerle tanımlanmaya çalışılmaktadır. Acaba bu kelimeler acı ilacın kolay yutulması için etrafına sürülen çikolata görevi mi yapmaktadır? YDD'yi bunun gibi tatlı kelimelerle süsleyen kişiler, bunu kitlelere yeni keşfedilmiş bir olgu gibi tanıt-

maktadırlar, Aslında 1900'li yıllardan başlayarak dünyadaki gelişmeleri ve Sovyetlerin çökmesiyle sonuçlanan olaylar dizilerini yorumlayarak analiz edenler bu YDD'nin yeni bir şey olmadığını, ülkedeki gerçek aydın ve demokratların eski yıllardan beri bildikleri, tanıdık bir yüz,, kapitalist ve daha sonra emperyalist bir sömürü sistemi olduğunu anlayacaklarıdır, Kısacası YDD eski bir filmin yeni teknik ve olanaklarla piyasaya sunulan bir düzenlemesinden başka bir şey değildir,

Peki neden, durup dururken bu YDD çıktı? Ne güzel eskiden beri gelişmiş ülkeler diğer ülkeleri sömürmekte, onlara istediklerini yaptırmaktaydılar. Ne oldu da yeni taktilere gereksinim duydular?

Dünyada kapitalist sistemler incelendiğinde bu sistemin belli yıllarda yükseliş, belli yıllarda ise kriz dönemine girdiği belirlenmiştir. 1929 yıllarında ABD'de yaşanan krizin getirdiği sonuçlardan sonra, gelişen ülkelerde faşizmin yükseldiği, sonuçta ILDünya Savaşın çıktığı bilinmektedir,

ILDünya Savaşı sonrası günümüzün güçlü devletlerinin sayıları ve sınırları belirlenmiştir, Bu ülkelerde birlikte genellikle dünyada 1980* lı yıllara kadar devletçilik ön planda olmuş ve ülkelerin gelişmesinde büyük rol oynamıştır, 1950-1980 arasındaki bu yıllarda ülkelerde yaşayan ve emeği ile geçinen kişilerin sosyal haklardan en fazla yararlandıkları ve bu tür hakları kazandıkları yıllar olmuştur. Buna ek olarak, yaşamları için elde ettikleri kazançlar artmıştır, Sonuçta, işçi ve memur gibi beden ve beyin emekçileri bu yıllar arasında hak ettiklerinin tamamını olmasa da bir kısmını elde etmişlerdir. Tabii bu yıllar ara-

sında gelişmiş ülkelerde bulunan şirketlerde kâr oranlarını arttırmış ve ülke sınırları içinde kazançlarını en yüksek noktaya ulaştırmışlardır. Zamanla çalışanlara verdikleri sosyal ve parasal hakların kendilerine ağır geldiğini düşünen bu şirketler yeniden bir krizin eşiğine geldiğini ve bu krizden çıkmalarının yolunu çalışanlara verdikleri hakların kısılmasına bağlamışlardır. Buna ek olarak, dış ülkelerde yatırım yapmalarının kendilerine çok fazla kazanç sağladığını anlamışlardır. Krizden çıkmalarının bir yolunun da pazarlarını büyütmek ve böylece kârlarını arttırmak olduğunu görmüşlerdir, YDD bu aşamada devreye girmektedir. Çok uluslu devletlerin artması ve eskilerine yenilerinin eklenmesi» bu şirketlerin dünya üzerinde birçok ülkelere kâr amacı ile saldırılarına neden olmuştur. Bu ülkelerde her istediklerini kolayca elde edemeyeceklerini anlayan şirketler yeni taktik ve strateji kullanarak istediklerini elde etme yoluna gitmişlerdir. Bu dev tekel şirketlerin eskiyen elbiselerini çıkartıp üzerlerine giydikleri yeni elbisenin adı YDD'dir, Yani vücut aynı vücut, kafa, aynı kafadır. Burada değişen sadece elbisedir. Bu şirketlerin sömürü ve kârlarını yükseltmek için girdikleri ülkelerde karşılaştıkları zorlukların başında o ülkenin gerçek demokrat, ülkesinin çıkarlarını düşünen işçi-memur ve emekçisinin karşı çıkması olmuştur, Bu tür her olayda olduğu gibi bu işte de bazı yandaşlar bulan şirketler işlerini daha kolay halletmek için 1980 yıllarına kadar dünyada çoğu ülkenin gelişmesinde önemli rol oynayan devletçi politikaların terkedilmesini, ulusların kendi ülkelerinin çıkarları yerine büyük,

çok uluslu şirketlerin çıkarlarını düşünmeleri gerektiği olgusunu ortaya koymuşlardır. Böylece devlet küçülecek, sınırlar kalkacak, o ülkenin istedikleri alanlarında yatırımlar yapabilecekler, istedikleri doğal kaynakları çıkartıp yok pahasına kendi çıkarları için elde edeceklerdir. Bu işlerden büyük kârlar sağlayacaklardır. Bu nedenle işe o ülkenin ekonomik düzenini değiştirmek ve parlamentosundan istedikleri, kendi amaçlarına uygun kanunların geçirilmesi ile işe başlamışlardır* Ülkemiz gibi emperyalist ülke ordularına karşı dünyada eşit görülmemiş bir başarı kazanan ülkede de 1980 sonrası çıkartılan kanunların büyük çoğunluğunun çok uluslu şirketlerin lehine ve çalışanların lehine olduğunu görecektir. 1980 sonrası çalışanların parasal kazançlarında ve sosyal haklarında gerilemenin baş nedeni bu politika- dır, Türkiye'yi çok uluslu şirketlere sunulan çok lezzetli bir pasta gibi gösterenler gerçekte bundan çıkar sağlamayı düşünen bir avuç kişidir, İşçi ve memur aylıklarında geri gidiş, son günlerde yine gündeme gelen SSK olayı, bundan önce kazanılan hakların çok uluslu şirketler yararına geri alınışdır,

Burada akla şu soru gelmektedir. Bu şirketler bir ülkede demokratikleşmeyi isterler mi? Cevabı hem "Evet, hem de hayır"dır." Bu ne demektir? Bu şirketler ve yandaşları sadece o ülkede kendileri için gerektiği kadar demokratikleşmeyi isterler. Yani bunlar şirketlerinin ve kendilerinin can ve mal güvenliklerini sağlayacak güvenliği, yine telefon, faks ve Internet gibi olanakları sağlayan bir demokratikleşmeyi isterler. Ama bunun yanında ülkenin doğal kaynakları o ülke-

nin malıdır diyen sesi kestirmenin yollarını ararlar. Ö ülkede devleti zayıf bırakacak her türlü işlere girmeyi ister ve can atarlar, Emeği ile kazananların elde ettikleri sosyal ve ekonomik hakların ortadan kaldırılmasını isterler, Sonuçta, demokrasinin sadece kendilerinden yana olanına evet, ama geniş yığınlar için olanına hayır derler. Bu mantığa göre bir ülkenin kendi olanaklarını kullanarak kalkınması ve ülkede yaşayan çoğunluk için demokratikleşme istemesi yanlıştır ve ters-tir.

1980 yılından beri b^sta ABD olmak üzere dünya da YDD'yi uyguladıklarını söylüyorlar. Gerçekten 1997 yılına gelindiğinde 17 yıldır bu sistemin uygulandığı ve belli bir sonucunun ortaya çıktığı gözlenmektedir. Bu duruma kısaca bazı sayılara dayanarak baktığımızda yorum yapmak daha kolay olacaktır,

Günümüzde dünya üzerinde en zengin % 5, en fakir % 5'den 60 kat fazla gelir elde etmektedir, (Kaynak UNDP). Türkiye gibi yeni yeni gelişmekte olan ülkelerin dünya gelir toplamındaki payları 1980 yılında % 22 iken, 1988 yılında yani 8 yıl içinde % 18'e düşmüştür. Dünya nüfusunun % 25'i oluşturan gelişmiş ülkeler madenlerin % 75'ini, enerjinin % 70'ini ve besin kaynaklarının % 60'ini tüketmektedir.

Gelişmiş ülkelerde 1978 yılında kişi başına gelir ortalama 8.500-9.000 USD civarındadır. Gelişmekte olan ülkelerde bu değer 1,500 USDMir, 1990'lı yıllarda gelişmiş ülkelerdeki bu, değer 23,000 USD'nin üzerine ulaşırken, gelişmekte olan ülkelerde 2,500 USD civarında kalmıştır, (Dünya Bankası verileri). Bu durum YDD'nin uy-

gulanması ile ulusal sınırlar gözetilerek yapılan ve bu sınırlar içindeki değişimi gözler önüne koymayı hedefleyen değerlerdir. YDD ile eşitsizliğin ne boyutlara ulaştığı birkaç değerle bile ortadadır.

YDD ile bu eşitsizlik sadece ulusların kendi aralarında oluşmakla kalmamıştır. Gelişmiş ulusların kendi sınırları içinde yaşayan halkların arasında bile bu tür eşitsizlikler doğmasına neden olmuştur, Fransa'da nüfusun % 20'si ulusal gelirin % 44'den faydalanırken, gelir düzeyi düşük % 404 gelirin sadece % 17'den faydalanmaktadır. Türkiye için böyle bir değerlendirme yapmak yersiz olur, Zaten olayların içinde yaşanıyor ve durumun ne kötü olduğu biliniyor.

Son yıllarda Türkiye'de yaşanan tarımda ve hayvancılık sektöründe gerilemenin belli başlı nedeni YDD zihniyetinde aranmalıdır, 40 yaşın üzerinde olanlara ilk ve orta okullarda Türkiye'nin tarım ve hayvancılık alanında dünya üzerinde kendine yetebilecek sayılı ülkelere diyerek defalarca vurgulanmıştır, 15 yıl içinde bu güçlü olanakların bir anda yerle bir olduğunu yaşadık, 2 Ekim 1997 tarihli Cumhuriyet gazetesinden bir alıntıda belirtildiği gibi "Tarım Krizin Eşiğinde" denmektedir. Cumhuriyet kurulduğundan bu yana ilk kez tarım ürünleri ithalatının ihracatın önüne geçtiği bu yazıda belirtilmektedir. 1980 sonrası tarımda uygulanan politikalar sonucunda bu duruma gelindiği acı bir şekilde belirtilmektedir.

YDD'nin 1980-90 arasında dünyaya parasal ne getirip ne götürdüğüne dönük verilerin yanında, doğanın bu düşünce tarzına sahip kişiler tarafından kirletilmesi eklen-

diğinde olayın boyutları çok daha büyümektedir.

DOĞAL KAYNAKLAR VE YDD İLİŞKİSİ

YDD kavramının en önemli olgusu tekeller ve çok uluslu şirketlerdir, Günümüzde en büyük 500 dev şirket dünya zenginliklerinin % 42'ni denetlemektedir. Dünyanın en önemli 12 endüstrisinin % 40'ni sayısı beşi bulmayan şirketlerin elindedir. Bu endüstriler otomobil, havacılık» maden ve petrol, elektronik» demir-çelik, bilgisayar gibi endüstrilerdir, Petrol dalında faaliyetler gösteren Shell ve Exxon'un toplam yıllık gelirleri dünyadaki en büyük 27 devletin yıllık gelirine eşittir. Yine Shell'in arama ve üretim yarığını dünya üzerinde kapattığı sahaların büyüklüğü 1,620,000 km²'nin üzerinde olup 146 ülkenin yüzölçümünden büyüktür. Bu çokuluslu ve ortaya çıktıkları ülkelerden kat kat fazla mali güce sahip büyük dev şirketler YDD'nin hedefine ulaşması için var güçleri ile uğraş vermektedirler,

Doğal kaynakların yağmalanması ve çevrenin tahrip edilmesi bu şirketlerin kâr haznesindeki değerlerin yükselmesini beraberinde getireceklerdir.

Türkiye doğal kaynakları üzerinde oynanmak istenen en önemli oyun budur. Bizlerin bu oyunu çevremize anlatmamız ve oyunun gerçek yüzünü ortaya çıkartmamız gerekir.

Son yıllarda yaşanan, Kaymaz ve Bergama yöresinde yaşayan yöre halkını tedirgin eden Altın madeni, Siyanürlü Altın olayı da bu oyunun bir parçasıdır.

Ülkemizde bu olayın daha çok çevre boyutu gündeme gelmiş ve

bu yönü ile kamu oyuna yansımıştır. Bu olayın çevre boyutu doğrudur, üzerine gidilmesi gerekir. Fakat çevre boyutundan daha tahripkar tarafı çok uluslu şirketlerin doğal kaynaklar konusunda Türkiye'de oynamak istedikleri oyunda yatmaktadır. Bugün Kaymaz ve Bergama'da başlayan doğal kaynakların çok uluslu şirketler tarafından talanı ve tahribatı Önümüzdeki yıllar içinde ülkenin diğer taraflarındaki başka madenlerde de devam edecektir. Esas hedef bellidir. Bu madenler ülkenin insanının çıkarlarına değil çok uluslu şirketlerin yararına kullanılacaktır. Çok uluslu şirketler bu olayda başarılı olduklarında diğer basamakları daha hızlı bir şekilde tırmanacaklardır. Bu nedenle güncel olduğu için başta Kaymaz ve Bergama, sonra diğer madenler konularında gündeme, çok uluslu şirketlerin bu yollarının ortaya çıkartılması gelmelidir. Ülkenin teknik konularda çalışan mühendisleri olarak bu konuda başarılı olursak, çevre konusundaki problemin kendiliğinden çözüleceğine inanıyoruz.

Doğal kaynakların o ülkelerde yaşayan halkların malı olduğu ve onların çıkarları için kullanılması gerektiğini vurguluyoruz,

SONUÇLAR

* YDD'nin yeni bir kavram olmadığı, emperyalist sömürü düzününün günümüzdeki yeni çehresi olduğu bilinmelidir,

*YDD'nin ülkelerin demokrasielerini ileri seviyelere taşıdığı savının boş bir yalan olduğu unutulmalıdır.

* Ulusal devlet anlayışında kafa ve kol emekçilerinin daha fazla sosyal ve ekonomik haklar edinecekleri

ri kesindir, Önemli olan devletin kafa ve kol emekçilerinden yana tavır koymasındır,

* YDD yanlılarının ulus devletleri zayıflatmak için ellerinden gelen her şeyi yaptıkları bilindiğinden buna karşı çıkmak gerekmektedir.

* Gerçek demokrasiye YDD'nin teorisyenleri tarafından ortaya atılan yoldan giderek ulaşamayacağı, aksine bu yoldan gidildiğinde ülkenin aydın ve demokratları açısından demokrasinin sınırlarının daraltılacağı ve belM hiç kalmayacağı bilinmelidir,

* Ülkemizin de bu sahnede rol aldığı bilinmeli, ülkenin aydın, demokrat ve teknik kişileri olarak yaşanan olaylar karşısında bilinçli tavır alınması gerekmektedir,

* Doğal kaynaklar ve son zamanlarda Kaymaz-Bergama altın madenleri konularının oynanan oyunun bir parçası olduğu bilinmelidir,

* Bu konularda ülkenin madenlerini talan eden çok uluslu şirketlerin Kaymaz ve Bergama konularında başarılı olduklarında sıranın ülkenin diğer madenlerine geleceğinin şimdiden bilinmesi gerekir,

* Kaymaz ve Bergama konularında, çevre boyutunu ön plana çıkartarak karşı çıkmanın ötesinde, ülkenin doğal kaynaklarının, dev tekel şirketler tarafından sömürülmesinin çıkartılması daha doğru olacaktır,

* Doğal kaynakların bir ülkenin malı olduğu ve o ülkede yaşayanların yaranna kullanılması gerektiği asla unutulmamalıdır.